

Sygn. akt III AUa 619/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 października 2015 r.

Sąd Apelacyjny w Lublinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący - Sędzia	SA Małgorzata Rokicka - Radoniewicz
Sędziowie:	SA Małgorzata Pasek (spr.) SO del. do SA Jolanta Węs
Protokolant: protokolant sądowy Joanna Malena	

po rozpoznaniu w dniu 22 października 2015 r. w Lublinie

sprawy S. M.

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego

o prawo do emerytury rolniczej

na skutek apelacji wnioskodawcy S. M.

od wyroku Sądu Okręgowego w Lublinie

z dnia 25 maja 2015 r. sygn. akt VII U 552/15

oddala apelację.

Małgorzata Pasek Małgorzata Rokicka-Radoniewicz Jolanta Węs

Sygn. akt III AUa 619/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 23 stycznia 2015 roku Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego odmówił S. M. przyznania prawa do emerytury rolniczej, ponieważ nie wykazał on 30 – letniego okresu podlegania rolniczemu ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu. Organ rentowy nie uwzględnił do stażu pracy okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej od dnia 29 października 1974 roku do dnia 5 października 1976 roku oraz okresów ubezpieczenia z tytułu wykonywania pracy poza rolnictwem.

W złożonym od tej decyzji odwołaniu S. M. domagał się jej zmiany. Skarżący wskazał, że do stażu pracy powinny zostać zaliczone okresy zatrudnienia poza rolnictwem oraz okres służby wojskowej, co przy uwzględnieniu przyjętego przez organ rentowy okresu ubezpieczenia rolniczego dałoby łącznie 46 – letni okres zatrudnienia. Podniósł, że

wprowadzona do systemu ubezpieczenia społecznego rolników zmiana polegająca na tym, że w przypadku osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku nie mają zastosowania przepisy, które pozwalają na uwzględnienie przy ustalaniu prawa i wysokości emerytury rolniczej okresów ubezpieczenia innego niż rolnicze, narusza konstytucyjne zasady równości wobec prawa oraz pewności prawa w związku z zasadą sprawiedliwego państwa prawnego.

Organ rentowy w odpowiedzi na odwołanie wniósł o jego oddalenie.

Wyrokiem z dnia 25 maja 2015 roku Sąd Okręgowy w Lublinie oddalił odwołanie.

Sąd pierwszej instancji swoje rozstrzygnięcie oparł na poniższych ustaleniach faktycznych oraz ich ocenie prawnej:

S. M. urodzony (...), w dniu 5 stycznia 2015 roku złożył wniosek o ustalenie prawa do emerytury rolniczej. Wnioskodawca nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej. W okresie od dnia 29 października 1974 roku do dnia 5 października 1976 roku pełnił zasadniczą służbę wojskową. Następnie podlegał ubezpieczeniu społecznemu z tytułu zatrudnienia: od dnia 5 września 1973 roku do dnia 27 października 1973 roku w (...) Zakładach (...) Zakładzie (...) w O. – J., od dnia 15 listopada 1973 roku do dnia 30 kwietnia 1986 roku w Spółdzielni Budownictwa Produkcji i Usług (...) w R., od dnia 15 października 1987 roku do dnia 31 sierpnia 1990 roku oraz od dnia 3 września 1990 roku do dnia 30 listopada 1990 roku w Wojewódzkim Przedsiębiorstwie Państwowego (...) w B. z siedzibą w R., od dnia 1 grudnia 1990 roku do dnia 30 czerwca 1991 roku w Wytwórni (...) Oddział w R., od dnia 1 lipca 1991 roku do dnia 31 stycznia 1992 roku oraz od dnia 1 kwietnia 1994 roku do dnia 31 grudnia 1994 roku w Przedsiębiorstwie (...) Sp. z o.o. w C. Zakład w R., od dnia 1 lutego 1992 roku do dnia 30 czerwca 1992 roku w Usługi (...) w R. oraz od dnia 1 czerwca 1996 roku do dnia 15 maja 1998 roku w (...) s.c. J. M., A. R. w W.. W okresie od 10 listopada 1992 roku do 31 maja 1994 roku skarżący wykonywał pracę na rzecz Banku (...) S.A. Oddziału w L. na podstawie umowy zlecenia, a od osiąganego wynagrodzenia były odprowadzane składki na ubezpieczenia społeczne.

Sąd pierwszej instancji ustalił, że w okresach od dnia 2 stycznia 1971 roku do dnia 4 września 1973 roku, od dnia 28 października 1973 roku do dnia 14 listopada 1973 roku oraz od dnia 1 kwietnia 1982 roku do dnia 31 grudnia 1982 roku ubezpieczony pracował w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16 roku życia. W okresie od dnia 1 stycznia 1983 roku do dnia 31 grudnia 1988 roku podlegał ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin, a w okresach od dnia 1 lipca 1992 roku do dnia 31 grudnia 1992 roku, od dnia 1 stycznia 1995 roku do dnia 30 czerwca 1996 roku oraz od dnia 1 kwietnia 1998 roku od dnia 4 stycznia 2015 roku podlegał rolniczemu ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu, za które to okresy zostały odprowadzone składki. Powołane okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników zostały uwzględnione przez organ rentowy przy ustalaniu stażu ubezpieczeniowego niezbędnego do przyznania emerytury rolniczej w wymiarze 28 lat, 2 miesięcy i 24 dni.

Sąd Okręgowy wskazał, że stan faktyczny nie był sporny między stronami. Staż pracy ubezpieczonego Sąd ustalił w oparciu o dowody z dokumentów, które uznał za wiarygodne. Istota sprawy sprowadzała się do kwalifikacji prawnej okresów zatrudnienia poza rolnictwem i pełnienia służby wojskowej przez skarżącego w kontekście możliwości uwzględnienia ich przy ustalaniu prawa do emerytury rolniczej.

Według Sądu pierwszej instancji sytuację prawną S. M. należy ocenić na gruncie art. 19 ust. 2 w związku z art. 20 ust. 1 i ust. 3 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku, poz. 1403 ze zm.). Zgodnie z art. 19 ust. 2 tej ustawy emerytura rolnicza przysługuje ubezpieczonemu rolnikowi, który osiągnął wiek wynoszący dla mężczyzn 60 lat, podlegał ubezpieczeniu emerytalno - rentowemu przez okres co najmniej 30 lat i zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej, przez co należy rozumieć ustanie posiadania samoistnego (własność) albo zależnego (dzierżawa), co sprowadza się w istocie do wyzbycia się gospodarstwa jako źródła dochodów.

Natomiast zgodnie z art. 20 ust. 1 do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983 - 1990;

2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 roku;

3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.

Stosownie zaś do ustępu 3, przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 roku. Powołany ustęp 3 art. 20 ustawy emerytalnej został wprowadzony do systemu rolniczych ubezpieczeń społecznych w aktualnym brzmieniu w art. 33 pkt 2 lit. a ustawy z dnia 21 listopada 2008 roku o emeryturach kapitałowych (Dz. U. z 2008 roku Nr 228, poz. 1507) z dniem 8 stycznia 2009 roku. Wynikające z tego przepisu niestosowanie zasad liczenia okresu ubezpieczenia również do wymaganego 30 - letniego stażu ubezpieczeniowego jest związane z reformą powszechnego systemu emerytalnego, który przewiduje dla osób urodzonych po 31 grudnia 1948 roku prawo do emerytury bez względu na długość okresu ubezpieczenia. Powyższa zasada została potwierdzona w orzecznictwie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2011 roku, sygn. III UK 83/10).

Sąd Okręgowy wskazał, że okres pełnionej przez odwołującego zasadniczej służby wojskowej od dnia 29 października 1974 roku do dnia 5 października 1976 roku jest okresem składkowym, o którym stanowi art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2013 roku, poz. 1440). Również okresy zatrudnienia ubezpieczonego, którego podstawę stanowił stosunek pracy, okresy wykonywania pracy na podstawie umowy zlecenia, za które odprowadzono składkę na ubezpieczenie społeczne należy zakwalifikować jako okresy składkowe o których stanowi art. 6 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 1 lit a powołanej ustawy.

Mając jednakże na uwadze treść art. 20 ust. 3 ustawy emerytalnej, który znajduje zastosowanie w niniejszej sprawie z uwagi na datę urodzenia skarżącego, w ocenie Sądu okresy te nie podlegają zaliczeniu do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 2 pkt 2 ustawy emerytalnej do ustalenia prawa do emerytury.

Według Sądu Okręgowego skoro wnioskodawca legitymuje się okresem ubezpieczenia wynoszącym 28 lat, 2 miesiące i 24 dni, to nie spełnił on warunku stażowego określonego w art. 19 ust. 2 pkt 2 ustawy emerytalnej. Nadto z poczynionych ustaleń wynika, że w stosunku do ubezpieczonego nie ziszcila się również przesłanka określona w art. 19 ust. 2 pkt 3, bowiem S. M. nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej.

Sąd pierwszej instancji odnosząc się do podniesionego w odwołaniu zarzutu naruszenia zasady równości wobec prawa w następstwie nowelizacji art. 20 ust. 3 ustawy emerytalnej wskazał, że powołana zasada równości była wielokrotnie przedmiotem rozważań Trybunału Konstytucyjnego. Ograniczając się do podania najważniejszych tez dotychczasowego orzecznictwa, Sąd wyjaśnił, że Trybunał konsekwentnie uznawał, że równość wobec prawa oznacza, iż wszystkie podmioty prawa (adresaci norm prawnych), charakteryzujące się daną cechą istotną (relewantną) w równym stopniu, mają być traktowane równo (orzeczenie z 3 września 1996 roku, K 10/96; wyrok z 21 września 1999 r., K 6/98). Ocena każdej regulacji prawnej z punktu widzenia zasady równości musi być zatem poprzedzona dokładnym zbadaniem sytuacji prawnej podmiotów i przeprowadzeniem analizy, jeśli chodzi o ich cechy wspólne i cechy różniące (wyrok z 28 maja 2002 r., P 10/01). Wprowadzenie innego od powszechnego systemu emerytalno -rentowego dla rolników powoduje, że statusy podmiotów należących do różnych systemów nie mogą być porównywane. Podleganie ubezpieczeniu społecznemu rolników i podleganie powszechnemu systemowi ubezpieczeń społecznych to dwie odrębne sytuacje, a ubezpieczeni w tych dwóch systemach mogą być różnie traktowani w realizacji prawa do zabezpieczenia społecznego. Nie można bowiem zapominać, że wymienione systemy różnią się w sposób istotny, zwłaszcza źródłem finansowania funduszu ubezpieczeniowego. W rozpoznawanej sprawie uprawniona jest zatem zasadnicza teza, że system ubezpieczenia społecznego rolników jest odrębny od systemu ubezpieczenia powszechnego. Zasada równości z art. 32 ust. 1 Konstytucji, na którą powołują się skarżący, nie stanowi więc podstawy do znoszenia różnicowania ubezpieczonych w systemie rolniczym i powszechnym, gdyż sytuacje tych ubezpieczonych nie są porównywalne (wyroki Trybunału Konstytucyjnego z 5 października 2010 roku, K 16/08 i z 13 grudnia 2007 roku, SK 37/06).

Sąd Okręgowy podzielił wypracowany w orzecznictwie pogląd, że regulacja z art. 20 ust. 3 ustawy emerytalnej nie narusza konstytucyjnej zasady równości obywateli. Prawidłowe wykonywanie tej zasady przez ustawodawcę wymaga niekiedy kształtowania w sposób zróżnicowany praw i obowiązków obywateli. Stanowienie prawa należy do ustawodawcy, co nie jest wolne od aktualnych uwarunkowań. Nadal trwa reforma systemu ubezpieczeń społecznych zapoczątkowana 1 stycznia 1999 roku i wszelkie zmiany stanu prawnego w tym zakresie służą porządkowaniu systemu ubezpieczeniowego. Zmiana warunków społecznych lub gospodarczych może uzasadniać zmianę regulacji prawnej, w tym zniesienie lub ograniczenie dotychczas zagwarantowanych praw podmiotowych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2011 roku, sygn. III UK 83/10).

Dodatkowo Sąd pierwszej instancji podniósł, że art. 25 ust. 2b ustawy emerytalnej nie miał zastosowania w sprawie z uwagi na zakres zaskarżonego rozstrzygnięcia, które dotyczyło odmowy ustalenia prawa do emerytury rolniczej, nie zaś zasad określania jej wysokości, które przepis ten reguluje.

Z tych też względów Sąd Okręgowy oddalił odwołanie na mocy art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

Apelację od tego wyroku wniósł S. M., który zaskarżył wyrok w całości. Skarżący nie zgodził się z oceną Sądu pierwszej instancji, że nie jest możliwe zaliczenie do stażu pracy okresu odbywania służby wojskowej. Według apelującego artykuł 25 ust. 2 b jest niezgodny z Konstytucją, gdyż narusza wyrażoną w art. 2, art. 32 ust. 1 i 2, art. 8 zasadę demokratycznego państwa prawa, sprawiedliwości społecznej, równości wobec prawa, zakazu dyskryminacji z jakiegokolwiek przyczyny przez pozbawienie grupy osób ze względu na datę urodzenia możliwości zaliczenia okresu służby wojskowej do stażu pracy. Wnioskodawca domagał się uwzględnienia tej służby od dnia 29 października 1974 roku do dnia 5 października 1976 roku do okresu pracy wymaganego do nabycia emerytury rolniczej.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje.

Apelacja wnioskodawcy nie zasługuje na uwzględnienie. Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń faktycznych i wydał trafne, odpowiadające prawu rozstrzygnięcie. Sąd Apelacyjny ustalenia te podziela i przyjmuje za własne, co powoduje, że nie zachodzi potrzeba ich szczegółowego powtarzania. Starannie i wnikliwie poczynione przez Sąd pierwszej instancji rozważania prawne, Sąd Apelacyjny w całości akceptuje, nie ma więc konieczności ich powielania.

W rozpatrywanej sprawie spór, wyznaczony treścią decyzji organu rentowego, dotyczy oceny, czy odwołujący spełnił warunki do ustalenia prawa do emerytury rolniczej w obniżonym wieku, które zostały określone w art. 19 ust. 2 i 2a ustawy z dnia 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jedn. Dz.U. z 2015 r., poz. 704). Przewiduje on możliwość przyznania ubezpieczonemu rolnikowi emerytury rolniczej, jeśli spełni on łącznie warunki dotyczące: wieku wynoszącego 60 lat dla mężczyzn, podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu przez okres co najmniej 30 lat, zaprzestania prowadzenia działalności rolniczej.

Do okresów podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, od których zależy prawo do emerytury rolniczej, zalicza się okresy: podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983-1990; prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym po ukończeniu 16. roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.

W przypadku osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. przy ustalaniu prawa do emerytury rolniczej nie zalicza się okresów podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi (art. 20 ust. 3 w/w ustawy). Przepisy emerytalne to przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r., poz. 748). Po zmianach do ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników wprowadzonych ustawą o emeryturach kapitałowych z dnia 21 listopada 2008 roku (Dz.U. 2008 r., Nr 228, poz. 1507) osoby urodzone po 1948 roku nie mają bowiem możliwości łączenia okresów ubezpieczenia w KRUS i ZUS.

Obowiązujące od 2009 roku zasady w zakresie ustalania prawa do emerytury rolniczej dotyczą rolników, urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r., bowiem takie osoby objęła reforma powszechnego systemu emerytalnego. Ponieważ

emerytura ze zreformowanego systemu powszechnego przysługuje każdemu ubezpieczonemu w tym systemie bez względu na długość przebytego stażu ubezpieczeniowego w ZUS, a więc także rolnikom „dwuzawodowcom”, świadczenie takie jest wypłacane niezależnie od faktu uzyskania przez rolnika prawa do emerytury rolniczej z KRUS.

Od 1 stycznia 2013 roku weszła w życie reforma emerytalna, która wprowadziła wiele zmian, dotyczących również rolników. Rolnicy mogą jednak nadal ubiegać się o przyznanie emerytury o pięć lat wcześniej, niż wynosił ustawowy wiek emerytalny (mężczyzna 60) jeśli podlegali ubezpieczeniu emerytalno – rentowemu przez co najmniej 30 lat i zaprzestali prowadzenia działalności rolniczej. Nowa ustawa zagwarantowała im utrzymanie takich przywilejów do końca 2017 roku.

Nie ulega wątpliwości, że S. M. nie legitymuje się wymaganym okresem ubezpieczenia, o którym mowa w art. 19 ust. 2 pkt 2 w/w ustawy. Wskazany w apelacji okres odbytej służby wojskowej nie może być doliczony do okresów ubezpieczenia. Wprawdzie jest on traktowany jako okres składkowy w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej, jednakże z mocy art. 20 ust. 3 ustawy z 20 grudnia 1990 roku o ubezpieczeniu społecznym rolników, w stosunku do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. wyłączona jest możliwość uwzględnienia do ustalenia stażu pracy jakichkolwiek innych okresów niż okresów ubezpieczenia rolniczego.

Ponadto aby otrzymać wcześniejszą emeryturę rolniczą, należy zaprzestać prowadzenia działalności rolniczej, czyli albo przekazać gospodarstwo, albo je wydzierżawić. W sprawie niniejszej okolicznością bezsporną jest, że ubezpieczony nie zaprzestał prowadzenia takiej działalności. Już tylko ta okoliczność uniemożliwia przyznanie mu prawa do emerytury na podstawie powołanych przepisów.

Wymieniony w apelacji przepis art. 25 ust. 2 b w/w ustawy dotyczy ustalenia wysokości świadczenia. Nie miał on zastosowania w sprawie niniejszej wszczętej na skutek odwołania wnioskodawcy od decyzji odmawiającej ustalenia prawa do emerytury. W tej sytuacji zbędne jest odnoszenie się do twierdzeń skarżącego odnośnie naruszenia tego przepisu i wskazanych artykułów Konstytucji RP.

Zaskarżony wyrok odpowiada więc prawu, a apelacja jako bezzasadna podlega oddaleniu.

Mając powyższe na uwadze oraz na podstawie art. 385 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł, jak w sentencji.